

УДК 378.147-057.36

Методологічні підходи до організації занять з дисципліни «Медична підготовка» у навчальних закладах ДСНС України

Юрій Таймасов,

кандидат педагогічних наук,

Навчальний пункт Аварійно-рятувального загону спеціального призначення
Головного Управління ДСНС України у Харківській області

Шри гасінні пожежі і проведенні аварійно-рятувальних робіт (ГП і АРР) пошук і порятунок людей є першочерговим завданням пожежно-рятувальних підрозділів. Відповідно до порядку ГП і технології проведення АРР, а також в залежності від стану постраждалих, організується або самостійний їх вихід або винесення їх з небезпечної зони — за межі зони ГП і АРР. При деблокуванні потерпілих з важкодоступних місць, в тому числі і при дорожньо-транспортних пригодах, необхідне проведення першочергових заходів, спрямованих на збереження їх життя і здоров'я безпосередньо на місці події (надання першої допомоги). При цьому в разі відсутності медичних працівників першу допомогу (ПД) надають пожежники і рятувальники, а ефективність ПД залежить як від умінь її надавати, так і від тимчасового

чинника, тобто більше число врятованих буде в тому випадку, якщо допомога надана протягом 30 хвилин після отримання травми. Зі збільшенням терміну початку її надання значно зростає частота різних, в тому числі летальних, ускладнень у постраждалих. У зв'язку з цим і з'явилося так зване правило «Золотої години». У зв'язку з вищесказаним зрозуміло, що проблема навчання і вдосконалення медичної підготовки в рамках першої допомоги залишається постійно актуальною для ДСНС України. У той же час в педагогічній науковій літературі практично не обговорюються питання вдосконалення підготовки надання ПД в навчальні заклади ДСНС України.

Аспекти професійної підготовки фахівців служби цивільного захисту досліджували науковці: О. Бикова, Н. Вовчаста, М. Козяр, О. Островерх, О. Парубок,

В. Садковий, Т. Ткаченко, А. Хрипунова [1 — 4].

Медична підготовка в рамках ПД була виділена в самостійну дисципліну. В даний час у навчальних закладах ДСНС України підготовка учнів з надання ПП проводиться в рамках дисциплін «Медична підготовка», «Основи першої допомоги», «Безпека життєдіяльності» в залежності від спеціальності або напрямку навчання. Мета цього дослідження полягає в узагальненні досвіду навчання, аналізі методології та організації проведення занять з основ першої допомоги. У широкому сенсі методологію трактують як систему принципів і способів побудови теоретичної і практичної діяльності, а також як вчення про цю систему. Відповідно методологію педагогічної науки розглядають як вчення про структуру, логічну організацію, методи та засоби діяльності в галузі педагогічної теорії і практики. Згідно закордонному і вітчизняному досвіду методологія навчання медичних працівників не підходить для навчання непрофесіоналів (немедики), оскільки за короткий проміжок часу сформувати медичне мислення неможливо. Підготовка з даної дисципліни в навчальному закладі ДСНС України повинна бути заснована на інших принципах, якими є алгоритмізація, стандартизація та відпрацювання практичних навичок до автоматизму [5 — 7]. До теперішнього часу загально-визнаними найбільш ефективними методами навчання в області підготовки з ПД є тренінгові методи навчання — симуляції і імітаційні методи [8, 9].

У зв'язку з цим одним з найбільш пріоритетних питань, які потребують вирішення, є проблема створення сучасного навчально-методичного комплексу, розробка якого має вестися з урахуванням професійної підготовки. Навчально-методичний комплекс дисципліни — це сукупність навчально-методичних матеріалів з дисципліни, покликаних забезпечити організаційну і змістову цілісність системи, методів і засобів навчання для найбільш повної реалізації завдань, передбачених

державними освітніми стандартами професійної освіти.

Мета створення навчально-методичного комплексу — сформувати якісне методичне забезпечення навчального процесу. Як один з основних напрямків діяльності викладача навчального закладу необхідно відзначити його методичну діяльність: розробку методичної документації, метою якої є комплексне науково-методичне забезпечення освітніх програм. Результатом такої діяльності буде навчально-методичний комплекс, виконаний відповідно до нормативно-правового змісту з дотриманням всіх державних освітніх стандартів.

Актуальним залишається питання створення єдиної системи навчально-методичних комплексів у навчальних закладах ДСНС України, уніфікація документаційних процесів, застосування нових і усунення застарілих методів створення і прийомів управління документами. З цією метою в навчальних закладах ДСНС України розробляються документи, що закріплюють склад навчально-методичного комплексу: вимоги до форм документів, які використовуються в вузі; єдині правила і процедури підготовки та оформлення документів; технологічні процеси організації роботи з документами і способи, що забезпечують ефективно і раціонально зберігання документів, в тому числі із застосуванням інформаційних технологій. Розроблено навчальні посібники і підручник «Основи першої допомоги» [3].

Практичні заняття проходять у спеціально обладнаному медичному класі з використанням мультимедійної техніки, симуляторів-фантомів для відпрацювання практичних навичок, дії на яких контролюються комп'ютером. У зв'язку з постійним розвитком як медичних, так і педагогічних технологій, вдосконаленням правил і прийомів допомоги та впровадженням нових технічних засобів для надання ПД необхідна постійна кореляція програм навчання з внесенням в теоретичну і практичну частину дисципліни інноваційних досягнень.

Особливістю навчання наданням ПД при нещасних випадках є два аспекти підготовки. З одного боку, слід навчити надавати допомогу підручними засобами, беручи до уваги несподівані ситуації. З іншого — випускники вузу, які поповнюють начальницький склад, повинні знати, до чого прагнути в майбутній діяльності, і бути готовими оснащувати пожежно-рятувальні підрозділи новітніми засобами надання ПД, застосування яких скорочує час порятунку і мінімізує людські втрати. Прикладом є оснащення одноразовими автоматичними дефібриляторами, широко і повсюдно використовуваними в зарубіжних країнах не тільки рятувальниками, але і населенням, оскільки вони розміщені в місцях скупчення людей — на стадіонах, в школах тощо. Це стало особливо важливим у зв'язку зі зростаючою загрозою терористичних актів.

Крім необхідності постійного оновлення змістової частини програм з внесенням інформації про новітні засоби і заходи надання ПД, слід постійно вдосконалювати методологію навчання. Завдяки організаційно-педагогічним умовам не тільки визначається і обґрунтовується обсяг теоретичних, практичних і організаційних умінь, який необхідний випускникам вузу, але й впроваджуються педагогічні інновації — інформаційні, навчання через інтернет, автоматизація засобів контролю тощо [5].

Серед інноваційних методів слід виділити технологію навчання в команді з елементами інтерактивного навчання, що більш результативно в плані формування усвідомленого вибору рішення і прийняття адекватних заходів допомоги в конкретних екстремальних умовах [3]. Викладач ділить групу на підгрупи (команди), кожна команда отримує ситуаційні задачі, які передбачають певну ситуацію і нещасний випадок. Робота в команді формує відповідальність, а творчі суперечки і загальне обговорення результатів заохочує мотивацію до навчання. Основним принципом групового рішення ситуаційних завдань є завдання, стимулюючий

інтерес до навчання, що сприяє груповому взаєморозумінню і самовдосконаленню.

Важливою частиною педагогічної установки є діагностичні процедури, які містять критерії, показники та інструментарій вимірювання результатів діяльності. Одна з процедур — проведення поточних письмових програмованих опитувань (в формі тестів).

Для виявлення рівня підготовки учнів в навчальні заклади на предмет їх готовності до надання ПД в подальшій трудовій діяльності в екстремальних умовах використовували такі методи, як анкетування, проведення бесід та тестування. Анкетування направлене на самооцінку отриманих знань, бесіди уточнюють розуміння ролі своєчасного надання ПД допомоги в умовах надзвичайної ситуації, а тестування є головним методом перевірки рівня отриманих знань.

Аналіз досвіду медичної підготовки в рамках ПД в навчальні заклади ДСНС України дозволяє відзначити постійне вдосконалення навчання, з одного боку, шляхом коригування змістової частини з урахуванням новітніх досягнень в галузі медицини, і з іншого — впровадженням педагогічних інновацій, орієнтованих на підвищення результативності навчання. Слід врахувати при цьому, що програма підготовки фахівців до навчальних закладів ДСНС України повинна бути ширше програми підготовки до надання ПД рядового складу пожежно-рятувальних підрозділів та включати розділи медико-біологічних основ і токсикологічної безпеки.

Реалізація запропонованої концепції вимагає додаткових фінансових вкладень і часу, проте мета виправдає вкладені кошти, оскільки орієнтована на конструктивні дії керівного складу в надзвичайних ситуаціях і зниження людських втрат як серед населення, так і серед особового складу аварійно-рятувальних підрозділів.

Література

1. Бикова, О. Формування готовності до професійної діяльності майбутніх фахівців пожежної охорони : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О.В. Бикова — К., 2001. — 20 с.

2. Вовчаста, Н. Організаційно-педагогічні умови професійної підготовки фахівців пожежно-рятувальної служби : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Н.Я. Вовчаста ; Вінниц. держ. пед. ун-т ім. М. Коцюбинського. — Вінниця, 2010. — 20 с.

3. Козяр, М. Інноваційні технології підготовки фахівців у навчальних закладах / М. М. Козяр, М. Ю. Кадемія // Наук. часопис НПУ імені М.П. Драгоманова. Серія 2: Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання : Зб. наук. праць. — К. : НПУ НПУ імені М.П. Драгоманова, 2015. — № 16(23). — С. 92-96.

4. Козяр, М. Формування компетенцій майбутніх фахівців засобами ІКТ / М.М. Козяр // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання у підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : Зб. наук. праць. — Київ ; Вінниця : ТОВ фірма «Планер», 2014. — Вип. 40. — С. 7-11.

5. Островерх, О. Гуманізація освітнього процесу у вищих навчальних закладах

МНС України // Теор. та наук.-метод. часопис «Вища освіта України» 2012, №3 (додаток 2). Т. 2. Темат. вип. «Європейська інтеграція вищої освіти України у контексті Болонського процесу». — С. 90-93.

6. Парубок, О. Дидактичні умови застосування ділових ігор у професійній підготовці фахівців пожежної безпеки : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / О.М. Парубок ; Нац. акад. прикордон. військ України ім. Б.Хмельницького. — Хмельницький, 2003. — 18 с.

7. Таймасов, Ю. Сучасні вимоги до професійної підготовки фахівця пожежно-рятувальної служби / Ю. Таймасов // Проблеми сучасної педагогічної освіти : зб. ст. — Ялта : РВВ КГУ, 2014. — Вип. 45. — Сер.: Педагогіка і психологія. — Ч. 4. — С. 266-270.

8. Таймасов, Ю. Розвиток професійної компетентності фахівців пожежно-рятувальної служби у системі підвищення кваліфікації : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / Ю.С. Таймасов ; Терноп. нац. пед. ун-т ім. Володимира Гнатюка. — Тернопіль. 2016. — 20с.

9. Хрипунова, А. Формування екологічної компетентності майбутніх інженерів — фахівців цивільного захисту : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / А.А. Хрипунова ; Хар. нац. пед. ун-т ім. Г.С. Сковороди. — Харків, 2009. — 20 с.

05.01.2017